

PATIËNTEN INFORMATIE

Hormoon- behandeling vermannelijking

**MAASSTAD
ZIEKENHUIS**

een santeon ziekenhuis

U staat op het punt te beginnen met de hormoonbehandeling. Met deze folder wil het Maasstad Ziekenhuis u informeren over wat deze behandeling precies inhoudt. De verschillende soorten hormoonbehandelingen, de effecten die u kunt verwachten en de controleafspraken worden besproken.

Effecten hormoonbehandeling

De hormoonbehandeling heeft als doel vermannelijking. Dit proberen we te bereiken door het mannelijke geslachtshormoon (testosteron) toe te dienen. Door de hormoonbehandeling gaan er veranderingen optreden, zowel lichamelijk als geestelijk.

Sommige van deze veranderingen treden snel op, andere veranderingen hebben meer tijd nodig. Sommige veranderingen zijn omkeerbaar als u stopt met de behandeling, andere veranderingen zijn dit niet en blijven ook al stopt u met de behandeling. Ook kan het zijn dat er ongewenste effecten optreden door de behandeling.

In de tabel hieronder ziet u welke effecten wanneer te verwachten zijn. Let op, onderstaande tabel geeft gemiddelden weer. Wanneer en in welke mate de effecten optreden verschilt sterk per persoon.

Lichamelijke effecten hormoonbehandeling

Effect	Start van effect	Verwachte tijd tot bereiken maximale effect
Stoppen van menstruatie	1-6 maanden	
Lager stemgeluid	1-4 maanden	1-2 jaar
Baardgroei en toename lichaamsbehaarung	3-6 maanden	4-5 jaar
Verandering en vetverdeling	1-6 maanden	2-5 jaar

Toegenomen spiermassa en kracht	6-12 maanden	2-5 jaar
Clitorisgroei	1-6 maanden	1-2 jaar
Dunner en droger vaginaslijmvlies	1-6 maanden	1-2 jaar
Haarverlies hoofd	6-12 maanden	Variabel-erfelijk
Vettere huid / acné	1-6 maanden	1-2 jaar

Menstruatie (ongesteldheid)

Door de toediening van testosteron lukt het bijna altijd om de menstruatie te stoppen. Wanneer de menstruatie stopt verschilt echter per persoon. Het kan ook voorkomen dat u toch bloedverlies blijft houden, ondanks een goede testosteronwaarde in het bloed. In dat geval kunt u dit met de arts bespreken en mogelijk extra medicijnen gebruiken waardoor uw menstruatie alsnog stopt. Als de menstruatie wegblijft maar er later alsnog bloedverlies optreedt, neem dan contact op met uw arts of verpleegkundig specialist. Soms is dit een gevolg van een afwijking aan uw baarmoeder.

Psychologische effecten en seksueel verlangen (libido)

Testosteronbehandeling zorgt vaak voor afname van gevoelens van onvrede met het geslacht waarmee u geboren bent (genderdysforie). Daarnaast kunnen er psychologische veranderingen optreden. Uw stemming kan veranderen en u kunt zich wat ongeduldiger voelen. De behandeling gaat ook gepaard met een toename van het libido. Dit kan gewenst zijn, maar kan ook als vervelend ervaren worden. In overleg met uw arts kan hierop de testosterondosering aangepast worden.

Vruchtbaarheid

Tijdens de gesprekken met de psycholoog is er met u gesproken over de vraag of u kinderen wilt krijgen. Zoals hierboven aangegeven zorgt testosteron ervoor dat de menstruatie stopt. Toch is de hormoonbehandeling niet geschikt voor anticonceptie, omdat er nog steeds ongemerkt een eisprong plaats kan vinden. Bij het hebben van geslachtsgemeenschap is het daarom belangrijk dat u voorbehoedsmiddelen gebruikt.

Het is nog niet volledig bekend wat de langetermijneffecten van testosteron op de baarmoeder en eierstokken zijn, maar tot nu toe zijn er nog geen aanwijzingen voor schadelijke effecten. Als u vragen heeft over vruchtbaarheid en kinderen krijgen kunt u dit bespreken met uw arts of verpleegkundig specialist.

Toedieningsvormen van testosteron

Er bestaan verschillende manieren om testosteron toe te dienen. In het Maasstad Ziekenhuis wordt testosteron als gel of injectie voorgeschreven. Al deze vormen zorgen voor goede testosteronwaarden in het bloed en zijn even effectief.

- *Testosterongel (Androgel®)* zorgt voor een stabiele testosteronwaarde in het bloed zonder pieken en dalen. U moet deze gel dagelijks rond hetzelfde tijdstip op de schone huid smeren. Het duurt ongeveer 5 tot 10 minuten voor de gel om in te trekken. Anderen die de gel aanraken kunnen ook testosteron binnen krijgen, dit kan nog tot 6 uur na insmeren gebeuren. Daarom moet u na gebruik altijd goed de handen wassen. Bij intiem contact is het belangrijk dat u eerst een douche neemt of de ingesmeerde huid bedekt.

- Testosteroninjecties bestaan in twee vormen.
 - De eerste vorm (*Sustanon®*) is een testosteroninjectie die elke 3 weken wordt toegediend. Dit middel kan voor meer pieken en dalen in uw testosteronwaarde zorgen. Voor deze injectie betaalt u een kleine eigen bijdrage.
 - De tweede vorm (*Nebido®*) wordt elke 12 weken toegediend en zorgt ook voor stabiele testosteronspiegels. Deze injectie wordt helaas niet volledig vergoed, waardoor u moet bijbetalen.

Mogelijke bijwerkingen

In principe is de hormoonbehandeling veilig. Wel kan het risico op bepaalde aandoeningen iets groter worden. Hierbij gaat het om verhoogd cholesterol, hart- en vaatziekten, kaalheid, slaapapneu en verhoogde leverwaarden in het bloed. Als er bij u sprake is van een psychiatrische aandoening dan zou het gebruik van testosteron ook kunnen zorgen voor een toename van uw klachten of voor agressie.

Daarnaast kan de behandeling ook een aantal ongewenste effecten hebben op uw gewicht, huid, bloedwaarden en bloeddruk:

- Uw gewicht kan in het begin van de behandeling iets toenemen.
- De huid kan vetter worden en er kan acne (puistjes) ontstaan. Ook kan er op toedieningsplaats van testosteron een huidreactie optreden (roodheid, jeuk).
- Door testosteron kan het aantal rode bloedcellen (hematocriet) stijgen en te hoog worden. Soms moet dan de testosteron dosering aangepast worden.
- Ook kan de bloeddruk iets hoger worden waardoor we soms ook de testosteron dosering moeten aanpassen.

Als bovengenoemde of andere klachten optreden, kunt u deze bespreken met uw arts of verpleegkundig specialist. U kunt natuurlijk ook contact opnemen met de polikliniek als er geen afspraak gepland staat op korte termijn. Indien u acute klachten heeft adviseren wij u contact op te nemen met uw huisarts.

Botdichtheid

Een lage botdichtheid en vitamine D tekort komen regelmatig voor bij transgender personen. We adviseren u dan ook om vitamine D tabletten en voldoende zuivelproducten (3-4 porties per dag) tot u te nemen.

Controles

Wij vinden het belangrijk om van u te horen hoe u de lichamelijke en emotionele veranderingen beleeft. Tijdens het eerste jaar van de hormoonbehandeling zien wij u elke 4 maanden op de polikliniek. Tijdens deze controles worden de bloeddruk en het gewicht gecontroleerd en vindt regelmatig bloedonderzoek plaats. Dit bloedonderzoek is bedoeld om de testosteronspiegel te controleren en eventuele bijwerkingen op het spoor te komen. De dosering van de testosteron kan zo nodig worden aangepast. De dosis testosteron zelfstandig ophogen leidt niet tot meer of snellere vermannelijking, maar verhoogt wel de kans op bijwerkingen. De controles zijn nodig om de hormoonbehandeling veilig te houden. Wij rekenen erop dat u op de afspraken komt.

Lange termijn

De hormoonbehandeling is in principe levenslang. Wanneer uw eierstokken verwijderd zijn, is het van groot belang dat u testosteron blijft gebruiken. Zonder geslachtshormoon gaat de botdichtheid ernstig achteruit en kunt u overgangsklachten krijgen.

Als u goed bent ingesteld, vinden de controles minder vaak plaats. Om de langetermijneffecten van de hormoonbehandeling te controleren komt u één keer per twee jaar op controle.

Bevolkingsonderzoek

Als u uw geslacht officieel heeft laten wijzigen wordt u niet meer automatisch opgeroepen voor het bevolkingsonderzoek voor baarmoederhalskanker en borstkanker. Als u geen baarmoeder/of borstverwijdering heeft gehad is het daarom belangrijk om contact op te nemen met de screeningsorganisatie in uw regio.

Het bevolkingsonderzoek voor baarmoederhalskanker bestaat uit 5-jaarlijkse controles bij een leeftijd van 30 tot 60 jaar.

Het bevolkingsonderzoek voor borstkanker bestaat uit 2-jaarlijkse controles bij een leeftijd van 50 tot 75 jaar.

Vragen

Als u vragen heeft, kunt u contact opnemen met de polikliniek Interne Geneeskunde van maandag tot en met vrijdag van 08.00 tot 17.00 uur via (010) 291 22 20.

De informatie in deze folder is belangrijk voor u. Als u moeite heeft met de Nederlandse taal, zorg dan dat u deze folder samen met iemand leest die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

The information in this brochure is important for you. If you have any difficulties understanding Dutch, please read this brochure together with somebody who can translate or explain the information to you.

Bu broşürdeki bilgi sizin için önemlidir. Hollandaca dilde zorlanıyorsanız, bu broşürü size tercüme edecek ya da açıklayacak biriyle birlikte okuyun.

Informacje zawarte w tym folderze są ważne dla Państwa. Jeśli język niderlandzki sprawia Państwu trudność, postarajcie się przeczytać informacje zawarte w tym folderze z kimś, kto może Państwu je przetłumaczyć lub objaśnić.

المعلومات المتواجدة في هذا المنشور مهمة بالنسبة لكم. إذا كنتم تواجهون صعوبة في اللغة الهولندية،
إحرصوا حينئذ على أن تقرأوا هذا المنشور بحضور شخص ما، الذي يترجم لك المعلومات الواردة فيه
أو بشرحها لكم.

Maasstad Ziekenhuis
Maasstadweg 21
3079 DZ Rotterdam

T: (010) 291 19 11

I: www.maasstadziekenhuis.nl / www.maasnik.nl (kinderwebsite)

I: www.maasstadziekenhuis.nl/mijn (patiëntenportaal)

